

Bydgoszcz, 3 października 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.26.2019. RK/AJe /JDa

**Pani
Ewa Kwasigroch
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Parkowa 4
89-412 Sośno**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Parkowa 4, 89-412 Sośno (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 10, 11 września 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- A.J. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 483/2019 z dnia 30 sierpnia 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 9 września 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Ewy Kwasigroch – Kierownika GOPS oraz analizę dokumentacji. W czasie trwania czynności kontrolnych asystent rodziny p. XX przebywała na urlopie wypoczynkowym.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą).

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 31 marca 2016 r. przyjętego Uchwałą Nr XV/94/16 Rady Gminy Sośno. W dokumencie zawarto informację o realizowaniu przez Ośrodek zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny .

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 8 sierpnia 2016 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika GOPS. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny wraz z wyszczególnionymi zadaniami przypisanymi ustawą do realizacji.

Burmistrz Miasta i Gminy Sośno Upoważnieniem znak: RO.0052.1.2012, z dnia 10 stycznia 2012 r., upoważnił Kierownika GOPS p. Ewę Kwasigroch do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina Sośno opracowała i realizowała 3 – letni Gminny Program wspierania rodziny na lata 2017 – 2019 , przyjęty uchwałą Rady Gminy Sośno Nr XXII/144/16 z dnia 29 grudnia 2016 r. Celem głównym Programu jest *Zapewnienie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.*

W dokumencie zawarto diagnozę sytuacji demograficznej i społecznej wraz ze szczegółowymi danymi liczbowymi, celami szczegółowymi, zadaniami do wykonania, wskazano realizatorów oraz wskaźniki. Dokument zawiera także informacje dotyczące źródeł finansowania, przewidywanych efektów i monitorowania realizacji programu.

Sprawozdania z zakresu wspierania rodziny za lata 2017 i 2018 zostały zawarte w ogólnych sprawozdaniach z działalności Ośrodka. Dokumenty zostały sporządzone w terminie określonym w ustawie. Zagadnienia odnoszą się do danych finansowych oraz realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 18 stycznia 2016 r. do 30.09.2018 r.,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 października 2018 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 11 rodzin, w tym 6 rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 11 rodzin, w tym 6 rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 13 rodzin, w tym 5 rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż żaden z asystentów równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych zatrudnionych asystentów były jedynie oświadczenia dot. art.12 ust.1 pkt 4. Asystenci nie złożyli oświadczeń dot. spełniania wymagań określonych w art. 12 ust.1 pkt 2 i 3. Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS, powyższe braki zostaną uzupełnione po powrocie obecnie zatrudnionego asystenta z urlopu wypoczynkowego.

Zakresy czynności zawierały wszystkie zadania, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Sośno tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci rodziny regularnie podnosili swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach tematycznych. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Jeżeli w rodzinie występowały trudności opiekuńczo – wychowawcze, pracownik socjalny proponował pomoc w formie asystenta rodziny a przedstawiciel rodziny wypełniał wniosek, prosząc o taką formę pomocy. Następnie, zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej i występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie asystenta rodziny. W dwóch przypadkach nie zastosowano wniosku o przydzielenie asystenta.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

W zakresie realizacji zapisu art.15 ust. 1 pkt 1, pkt 14 i pkt 15 i ust.3

- *opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,*
 - *prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,*
- Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ustawy.*

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą.

Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: harmonogram wizyt, adnotacje urzędowe, wstępną ocenę sytuacji rodziny, diagnozę, okresową ocenę sytuacji rodziny i plany pracy.

Plany pracy są sporządzane wspólnie z członkami rodziny, zawierają cel główny, cele szczegółowe i zamierzone efekty ich wykonania. Plany pracy były sporządzane na czas nieokreślony, aktualizowane zgodnie z potrzebą. W dokumentach nie ujęto terminów wykonania działań, co stanowi niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 15 ust.3 ustawy.

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS, okresowe oceny sytuacji rodziny dotyczyły półrocznego okresu współpracy, jednakże sporządzane były po terminie tj. na początku kolejnego miesiąca, co stanowi naruszenie obowiązku wynikającego z art. 15 ust. 1 pkt 15.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

W okresie objętym kontrolą asystenci rodziny nie prowadzili monitoringu, gdyż z żadną z rodzin nie zakończono współpracy z uwagi na osiągnięcie celów założonych w planie pracy.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną podejmowana jest w sytuacji, gdy nie osiągnięto jeszcze wszystkich celów ustalonych w planie pracy. W okresie objętym kontrolą współpraca z rodzinami została zakończona z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania i na skutek nie wyrażenia zgody na dalszą współpracę przez rodzinę.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

W okresie objętym kontrolą nie wpłynął żaden wniosek o koordynację poradnictwa przez asystenta wynikający z ustawy „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest przez pracowników GOPS we współpracy z innymi służbami tj. Sąd, kuratorzy, Policja, pracownicy oświaty i służby zdrowia oraz od mieszkańców gminy, którzy anonimowo informują o zagrożeniu w danej rodzinie. Po powzięciu niepokojących informacji, pracownik socjalny weryfikuje otrzymane informacje i podejmuje działania, w celu zapewnienia stosownej pomocy.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.*

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS, w rodzinach objętych asystenturą, nie stwierdzono występowania przemocy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Sośno nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę. Organizowaniem czasu dla dzieci zajmuje się Gminny Dom Kultury oraz świetlice wiejskie, w których organizowane są zajęcia plastyczne, muzyczne, kulinarne, taneczne. Ponadto organizowane są festyny rodzinne, rajdy rowerowe, wycieczki krajoznawcze i wizyty

w ośrodkach kultury. Punkt Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przemocy w Rodzinie organizuje zajęcia dla dzieci w okresie wakacji letnich.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Sośno nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Dotychczas nie prowadzono kampanii informacyjnej dla środowiska lokalnego.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Sośno zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa. Mieszkańcy mogą korzystać z poradnictwa prawnego, konsultacji z psychologiem i terapeutą uzależnień. Ponadto przy GOPS działa Punkt Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przemocy w Rodzinie.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 3 168 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 4 297 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 3 168 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Współpraca polega na wzajemnych kontaktach, wymianie informacji. Z uwagi na fakt, że umieszczenie dzieci miało miejsce w maju 2019 r., asystent rodziny jeszcze nie miał możliwości uczestniczyć w Okresowej Ocenie Sytuacji Rodziny. Plan pracy z rodziną nie został opracowany we współpracy z koordynatorem, co stanowi naruszenie obowiązku wynikającego z art.15 ust. 1 pkt 2.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 6 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 31 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 2 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 25 stycznia 2019 r.,
- e) za I półrocze 2019 r. w dniu 30 lipca 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 poz.1195).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobami odpowiedzialnymi za powstałe uchybienia jest Kierownik GOPS - p. Ewa Kwasigroch. Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Zawierać w planach pracy terminy wykonywanych działań, zgodnie z art. 15 ust.3. Termin wykonania zalecenia - na bieżąco.
2. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny, o których mowa w art.15 ust.1 pkt 15, nie rzadziej niż co pół roku. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
3. Pobierać wszystkie oświadczenia dotyczące spełniania warunków określonych w art. 12, ust. 1 pkt 2, 3 i 4. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
4. Współpracować z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej przy opracowywaniu planu pracy z rodziną, w przypadku podjęcia współpracy z rodziną, której dzieci zostały umieszczone w pieczy. Termin wykonania zalecenia - na bieżąco.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)